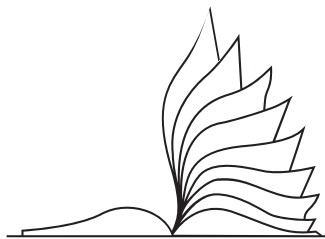

І МУДРАСЦІ, І ВЕДАЎ ХРАМ

ДА 100-ГОДДЗЯ
НАЦЫЯНАЛЬнай
БІБЛІЯТЭКІ БЕЛАРУСІ

Асобы

Марына ПШЫБЫТКА,
вучоны сакратар Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі

ІОСИФ СІМАНОЎСКИ – ПЕРШЫ ДЫРЭКТАР НАЦЫЯНАЛЬнай БІБЛІЯТЭКІ БЕЛАРУСІ

130

Іосіф Бенцыянавіч Сіманоўскі нарадзіўся 25 красавіка 1892 г. у Бабруйску. Бацька мешчанін Бенцыян Сіманоўскі быў ураджэнцам вёскі Дурынічы Бабруйскага павета, займаўся саматужнай вытворчасцю смалы.

Як указаў у аўтабіяграфіі Іосіф Бенцыянавіч, адукацыю ён пачаў у Віленскай сярэдняй школе. Сучасныя даследчыкі прыйшлі да высновы, што гэта была Віленская другая гімназія, якая размяшчалася на вуліцы Замкавай [3].

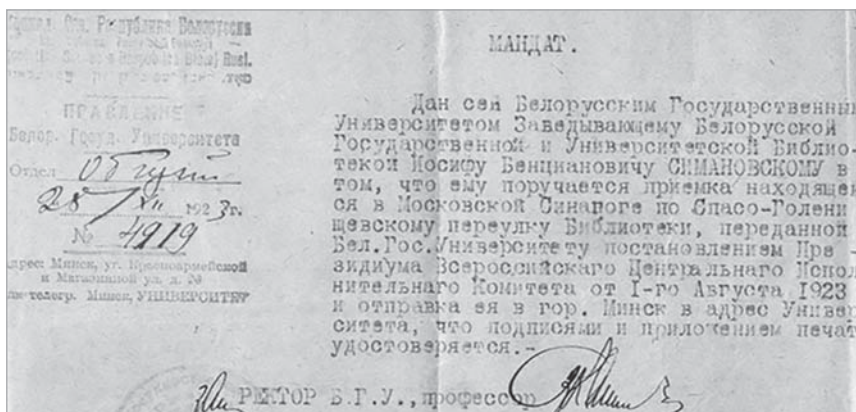
У юнацтве Іосіф Сіманоўскі захапляўся паэзіяй, пісаў вершы. Яшчэ да паступлення ў вышэйшыя навучальныя ўстановы ў яго выйшлі два зборнікі паэзіі: “Закату” (1909) і “Новый мир. Стихи” (1910). Юнак быў уражаны творчасцю сімваліста Андрэя Белага.

Мікалай Гумілёў у раздзеле “Лісты пра рускую паэзію” часопіса “Аполлон” даволі рэзка выказваўся пра творчасць маладога паэта: «Мне няёмка ў артыкуле, названым “Лісты пра рускую паэзію”, гаварыць пра кнігу Іосіфа Сіманоўскага.

Бо яшчэ так нядаўна Леў Талстой, прачытаўшы ў брашурцы Ігара Севяраніна радкі “Вонзите штопор в упругость пробки, и взоры женщин не будут робки”, з горыччу дзівіўся, да чаго дайшла руская паэзія, як быццам паэзія хоць колькі адказная за немагчымыя выхадкі літаратурных самазванцаў.

Іосіф Сіманоўскі забяспечыў сваю кнігу прадмовай. У ёй, пасля зусім бязладнага выкладу “ідэй” сваёй кнігі, пасля выкрыкаў, што “імгненне”, узятае ў сабе самім, “бясконцае, вечнае”, што “вечар ператвараецца ў сімвал свету”, і іншых цацак сімвалізму з дзіцячага пакоя, ён даволі дакладна кажа, што “не тэхніка, а арыгінальнасць пачынанняў і створання ім вобразы могуць быць спадзевам таленту ў юным паэце”.

Але – на жаль – вобразаў у “Новым свеце” няма зусім, іх нельга стварыць такімі прымітыўнымі сродкамі, як пачынаць назоўнікі з вялікай літары, а арыгінальнага ў гэтай кнізе, калі

Мандат загадчыка Беларускай дзяржаўнай і ўніверсітэцкай бібліятэкі І. Сіманоўскага на прыёмку перададзенай Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэту бібліятэкі Маскоўскай сінагогі.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 546. Воп. 2. Спр. 1. Арк. 115.

пакінуць убаку дрэнна зразуметага Андрэя Белага, толькі – яе нейкая асаблівая дзікая недарэчнасць.

...Адзіным апраўданнем яму можа служыць тое, што кніга выдадзена ў Бабруйску» [2].

Нягледзячы на тое, што водгук М. Гумілёва мае відавочна негатывны характар, сам факт згадкі беларускага паэта-пачаткоўца вядомым крытыкам сведчыць пра адметнасць ягонай творчасці.

У 1910 г. Іосіф Бенцыянавіч паступіў на літаратурны факультэт Сарбонскага ўніверсітэта (Францыя), а праз год перавёўся на літаратурнае аддзяленне філасофскага факультэта Бернскага ўніверсітэта (Швейцарыя), пасля заканчэння якога ў 1914 г. вярнуўся на радзіму ў Бабруйск. Дасканала валодаючы рускай, беларускай, французскай, нямецкай і англійскай мовамі, на працягу трох гадоў ён займаўся самастойнай літаратурнай працай, у прыватнасці перакладамі Эміля Верхарна на рускую мову. Паэзіяй гэтага бельгійскага сімваліста І. Сіманоўскі захапіўся яшчэ ва ўніверсітэце. У фондзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ёсць дзесяць асобнікаў твораў Э. Верхарна з уласнаручнымі пазнакамі І. Сіманоўскага. Два з іх выдадзены ў 1910 і 1911 гг. і маюць уладальніцкія запісы на тытуле, што сведчыць пра набыццё іх у гады вучобы ў Еўропе.

Пасля лютаўскай рэвалюцыі ў 1917 г. Іосіф Бенцыянавіч пераехаў у Маскву, дзе з красавіка да ліпеня працаваў у рэдакцыі энцыклапедыі “Транат” і практыкаваў у гарадской бібліятэцы імя А. Пушкіна. У ліпені 1917 г. вярнуўся ў Бабруйск.

Працоўная дзейнасць І. Сіманоўскага цягам наступных чатырох гадоў звязана з культурай. З ліпеня да снежня 1917 г. ён займаў пасаду намесніка старшыні культасветаддзела і члена рэдкалегіі газеты “Известия”, з верасня 1917 г. да чэрвеня 1918 г. працаваў сакратаром біржы працы г. Бабруйска. З ліпеня 1918 г. пачалася

бібліятэчная дзейнасць І. Сіманоўскага: ён узначальваў гарадскую бібліятэку, рэарганізаваную пазней у Цэнтральную бібліятэку Бабруйска і Бабруйскага павета. Тут ён бесперапынна працаваў да ліпеня 1921 г., адначасова займаючы пасады загадчыка бібліятэкі секцыі Палітпрасветаддзела Наркамсветы, загадчыка аддзялення Дзяржвыдата Беларусі, сакратара рэдакцыі газеты “Камуніст”.

У ліпені 1921 г. кіраўніцтвам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, арганізава-

нага тады, Іосіф Бенцыянавіч быў запрошаны ў Мінск на працу ў бібліятэку ўніверсітэта.

З самага пачатку дзейнасці І. Сіманоўскі імкнуўся развіваць усе тыпалагічныя функцыі бібліятэкі як нацыянальнай. У якасці першачарговай задачы разглядаў фарміраванне фонду нацыянальных дакументаў, заснаванага на абавязковым экзэмпляры кожнай кнігі, што выходзіць з друку. Але захаванне нацыянальнай дакументальнай спадчыны і духоўнай памяці беларускага народа было б няпоўным без камплектавання фондаў дарэвалюцыйнымі выданнямі, і найперш выданнямі беларусазнаўчага характару. Таму І. Сіманоўскі выкарыстоўваў любую магчымасць для папаўнення фондаў такімі дакументамі. З гэтай мэтай набываліся прыватныя кніжныя калекцыі і зборы твораў з бібліятэк Я. Карскага, М. Янчука, І. Карнілава, П. Жуковіча, А. Сапунова (Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 г.), рукапісы твораў Я. Купалы. У 1925 г. у ленаградскага бібліяфіла У. Камарніцкага было набыта 10 кніг Францішка Скарыны.

Іосіф Сіманоўскі паспяхова ініцыяваў міжнародны кнігаабмен. У 1928 г. бібліятэка падтрымлівала сувязі з партнёрамі больш як 20 краін Заходняй Еўропы і Амерыкі.

Паўната і ўнікальнасць фондаў, збіраных пад кіраўніцтвам Іосіфа Бенцыянавіча, спрыялі таму, што попыт на паслугі бібліятэкі рос імклівымі тэмпамі: калі ў 1922 г. фондамі карысталася 1,1 тыс. чытачоў, то ў 1925 г. іх было больш за 5,5 тыс., колькасць наведванняў дасягала 500–600 за дзень [8, с. 198].

Большую частку наведвальнікаў складалі службоўцы з дзяржаўных, партыйных і грамадскіх устаноў. Як адзначаў сам І. Сіманоўскі, бібліятэка стала “не толькі цэнтральнай дзяржаўнай навуковай установай і нацыянальным кнігасховішчам, але і складовай часткай дзяржаўнага апарату” [9, с. 46].

Рост колькасці чытачоў і пашырэнне функцый бібліятэкі запатрабавалі адпаведнай змены яе арганізацыйнага і юрыдычнага статусу. У сувязі з гэтым СНК БССР 14 мая 1926 г. прыняў пастанову пра рэарганізацыю Беларускай дзяржаўнай і ўніверсітэцкай бібліятэкі. Установа выводзілася са складу Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў самастойную адміністрацыйную адзінку з назвай *Беларуская дзяржаўная бібліятэка*. Згодна з зацверджаным статусам, былі пашыраны яе правы і функцыі, яна становілася цэнтральным дзяржаўным кнігасховішчам і бібліяграфічнай установай БССР.

З успамінаў Н. Ватацы: «З першых дзён працы бібліятэкі Іосіф Бенцыянавіч пачынае займацца пытаннямі развіцця нацыянальнай беларускай бібліяграфіі. Кожны, хто сутыкаўся з ім у працы, ведае, што ён «заўзяты бібліёграф». Ужо ў 1923 г. стварае калектыў энтузіястаў-краязнаўцаў і арганізуе працу па складанні краязнаўчых бібліяграфічных картатэк, наладжвае прагляд усяго дарэвалюцыйнага рускага і ўкраінскага перыядычнага друку з мэтай выбаркі матэрыялаў пра Беларусь. У гэтым жа годзе пры бібліятэцы арганізуецца Кніжная палата ў якасці прадстаўніцтва Расійскай кніжнай палаты. У 1924 г. на падставе Пастановы СНК БССР створана Беларуская кніжная палата пры Дзяржаўнай бібліятэцы. Узначаліў яе таксама тав. Сіманаўскі. З першых дзён свайго існавання Беларуская кніжная палата наладзіла выданне «Летапісу друку БССР» – бібліяграфічную рэгістрацыю кніг і часопісаў, якія выходзяць у рэспубліцы, які пазней уключыў і аналітычны роспіс перыядычных выданняў. Сіламі Кніжнай палаты і Краязнаўчага аддзела бібліятэкі выпускаецца цэлы шэраг рэтраспектыўных бібліяграфій як нацыянальнай кнігі, так і краязнаўчай літаратуры» [1].

Пра пільную ўвагу І. Сіманаўскага да развіцця бібліяграфічнай дзейнасці сведчыць і той факт, што частка яго выступаў і публікацый датычыцца гэтай тэмы. Так, у 1924 г. на Першым Усерасійскім бібліяграфічным з’ездзе Іосіф Бенцыянавіч выступае з дакладам «Бібліяграфія і задачы навуковага бібліятэчнага будаўніцтва», дзе робіць акцэнт на тым, што бібліятэкі не павінны быць пасіўнымі захавальнікамі кніг, а павінны ажыццяўляць шырокую бібліяграфічную працу, накіраваную на раскрыццё кніжных багаццяў перад чытачамі. У 1928 г. убачыў свет яго артыкул «Бібліяграфічная справа ў БССР», у якім ён прыводзіць вынікі працы ў галіне развіцця нацыянальнай бібліяграфіі, апісвае перспектывы гэтага напрамку дзейнасці.

Навуковую дзейнасць Іосіф Бенцыянавіч заўсёды ўмела спалучаў з функцыямі кіраўні-

ка і арганізатара. З 1924 да 1933 г. з ініцыятывы І. Сіманаўскага арганізаваны філіялы Дзяржаўнай бібліятэкі ў Віцебску, Магілёве, Гомелі, якія ў 1938 г. былі рэарганізаваны ў самастойныя абласныя бібліятэкі. У 1933 г. пры ДOME ўрада было адкрыта аддзяленне Дзяржаўнай бібліятэкі БССР, на базе якога ў 1938 г. была створана Урадавая бібліятэка імя А. М. Горкага.

Да 1926 г. фонд бібліятэкі складаў 300 тыс. дакументаў, штат – 47 супрацоўнікаў. Рост фондаў крытычна абвастрываў праблему, звязаную з недахопам памяшканняў для размяшчэння кніг і абслугоўвання чытачоў, якую бібліятэка адчувала ад самага пачатку дзейнасці. І. Сіманаўскі неаднаразова звяртаўся ў вышэйшыя інстанцыі з гэтым пытаннем, абгрунтоўваючы неабходнасць узвядзення новага будынка. Шэраг архіўных дакументаў дэманструе актыўную пазіцыю дырэктара. А той факт, што ў якасці часовай меры павелічэння месца пад захоўванне фонду Іосіф Бенцыянавіч прапаноўваў памяншэнне плошчы, адведзенай пад яго кватэру, ілюструе яго самаахварнае стаўленне да працы і характарызуе яго як бязмежна адданага бібліятэчнай справе чалавека.

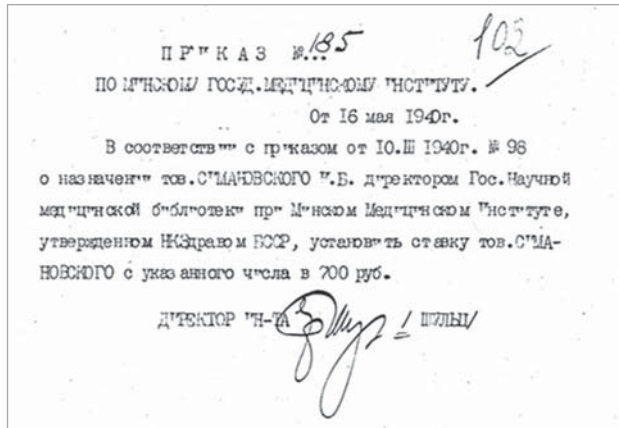
Іосіф Сіманаўскі здолеў пераканаць кіраўніцтва рэспублікі. 19 лістапада 1929 г. на пасяджэнні калегіі СНК былі разгледжаны варыянты пашырэння плошчаў бібліятэкі і прынята пастанова пра ўзвядзенне новага будынка. Праект, прапанаваны адным з вядучых беларускіх архітэктараў Г. Лаўровым, стаў першым у СССР, спецыяльна прызначаным для найбуйнейшай дзяржаўнай бібліятэкі. Вытрыманы ў канструктывісцкім стылі 1920-х гг., ён не толькі забяспечваў максімальную функцыянальнасць будынка, але і выказваў у архітэктурным абліччы «яго асабліва важны грамадскі характар і прызначэнне як будынка першага разраду, занятага Беларускай дзяржаўнай публічнай бібліятэкай, абавязанай стаць аб’ектам найвялікшай важнасці ў якасці правадыра культуры і ведаў» [10].

Адкрыццё новага будынка супала з дзесяцігадовым юбілеем бібліятэкі. Афіцыйныя ўрачыстасці з нагоды адкрыцця галоўнага корпуса, размешчанага на Чырвонаармейскай вуліцы, праходзілі 10 і 11 ліпеня 1932 г. Да гэтага часу бібліятэчны фонд вырас да 1 млн дакументаў, колькасць чытачоў складала 9 тыс.

Пад кіраўніцтвам І. Сіманаўскага была распрацавана арганізацыйная структура бібліятэкі, якая дазволіла максімальна аптымізаваць абслугоўванне, навукова-метадычную і бібліяграфічную дзейнасць.

З улікам дасягненняў у юбілейным годзе пастановай СНК БССР Беларуская дзяржаў-

**Загад аб прызначэнні І. Сіманоўскага дырэктарам
 Дзяржаўнай навуковай медыцынскай бібліятэкай.**
 16 мая 1940 г.

ная бібліятэка была рэарганізавана ў Дзяржаўную бібліятэку і Бібліяграфічны інстытут БССР, ёй было прысвоена імя У. І. Леніна. Гэта была адна з найбольшых узнагарод, якая азначала прызнанне выключнай грамадскай значнасці.

У 1932 г. І. Сіманоўскі быў узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга БССР. Бібліятэка стала галоўнай бібліяграфічнай установай і метадычным цэнтрам рэспублікі. Да канца 1930-х гг. колькасцю фондаў і іх каштоўнасцю Дзяржаўная бібліятэка імя У. І. Леніна ўвайшла ў лік шасці найлепшых бібліятэк СССР і дваццаці найлепшых бібліятэк свету. За ўсімі дасягненнямі стаяў энтузіязм і тытанічная праца І. Сіманоўскага і калектыву, які ён сфарміраваў з найлепшых прадстаўнікоў інтэлігенцыі.

Іосіф Бенцыянавіч быў настолькі шматграннай, усебакова развітой асобай, што яго талент і энергія не змяшчаліся ў рамках адной установы. Паралельна з асноўнай дзейнасцю ў бібліятэцы ён займаўся навукай і выкладаў на бібліятэчным факультэце Чырвонаармейскага ўніверсітэта палітычнага аддзела арміі, Ваенна-палітычных курсах, у Магілёўскім палітасветінстытуце, быў правадзейным членам Усесаюзнай кніжнай палаты і Інстытута бібліятэказнаўства ў Маскве. У 1932 г. Дзяржаўным вучоным саветам БССР быў зацверджаны ў званні вучонага спецыяліста (сапраўднага члена навукова-даследчага інстытута). І. Сіманоўскі вёў актыўную грамадскую працу: быў членам праўлення Саюза працаўнікоў асветы, членам бібліятэчнай групы Цэнтральнага бюро секцыі навуковых працаўнікоў, членам Мінскага гарсавета склікання 1935–1939 гг.

Выключныя таленты арганізатара і кіраўніка, уласцівыя І. Сіманоўскаму, былі задзейнічаны не толькі ў справе станаўлення галоўнай бібліятэкі краіны. У 1930 г. медыцынскі факультэт БДУ пераўтварылі ў Беларускі (Мінскі) дзяржаў-

ны медыцынскі інстытут, там была арганізавана першая галіновая бібліятэка. Да канца 1930-х гг. ёю былі назапашаны багатыя фонды навуковай і вучэбнай літаратуры. З 1937 да 1941 г. І. Сіманоўскі працаваў у Дзяржаўнай навуковай медыцынскай бібліятэцы БССР. Дзякуючы яго ініцыятыве і энтузіязму было атрымана больш за 5 тыс. кніг з Дзяржаўнай цэнтральнай навуковай медыцынскай бібліятэкі СССР, у іх ліку і замежныя выданні. Установа атрымлівала абавязковы экзэмпляр усёй медыцынскай літаратуры, якая выходзіла на тэрыторыі СССР. У выніку мэтанакіраванай працы фонд да 1941 г. склаў 15 тыс. экзэмпляраў.

Вялікая Айчынная вайна прынесла вялізныя страты і страшныя разбурэнні. Беларускае бібліятэкі падзялілі цяжкі лёс свайго народа.

Знаходзячыся ў эвакуацыі ў Сталінградзе, з чэрвеня да лістапада 1941 г. Іосіф Бенцыянавіч працаваў выкладчыкам і супрацоўнікам бібліятэкі Медыцынскага інстытута. Пасля пераехаў у Саратаў як старшы навуковы супрацоўнік Навуковай бібліятэкі пры Саратаўскім дзяржаўным універсітэце. У жніўні 1942 г. Наркамсветы РСФСР адклікаў яго ў Маскву для працы ў Маскоўскім дзяржаўным бібліятэчным інстытуце імя В. Молатава. Тут цягам двух гадоў ён вёў курс агульнага бібліятэказнаўства.

З 1943 г. І. Сіманоўскі пачаў актыўную працу па аднаўленні фондаў беларускіх бібліятэк – бібліятэкі Акадэміі навук БССР, дырэктарам якой ён быў з красавіка 1943 да 1950 г., і Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна. Пасля вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў прадоўжыў на месцы працу па адраджэнні бібліятэк, узначаліўшы таксама Дзяржаўную бібліятэку.

Страты бібліятэк былі вялізныя. Так, Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У. І. Леніна не далічылася больш як 1,5 млн кніг (83 %). Найбольш цяжкая страта – разрабаванне 800-тысячнага фонду нацыянальных дакументаў, з якіх засталася толькі 34 тыс. экз., фонду савецкай кніжнай прадукцыі (750 тыс. экз.), аднаго з найбуйнейшых у СССР збораў яўрэйскай літаратуры (40 тыс. экз.), аддзела старадрукаванай і рэдкай кнігі (15 тыс. экз.). З двухмільённага фонду захавалася толькі 320 тыс. экз., якія ўяўлялі з сябе найменш каштоўныя кнігі і разрозненыя камплекты перыядычных выданняў. Поўнасцю была знішчана ўнікальная беларусазнаўчая картатэка, мадэль рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі з амаль 300 тыс. запісаў.

Сам будынак Дзяржаўнай бібліятэкі атрымаў моцныя пашкоджанні і быў vyrатаваны ад падрыхтаванага выбуху толькі дзякуючы імкліваму наступленню савецкіх войскаў. Для аднаў-

гэта я ад прагнасці да працы...” І гэта сапраўды было так. Ён жыў працай, кнігамі, бібліятэкай» [11, с. 57].

Іосіф Бенцыянавіч надаваў вялікае значэнне падрыхтоўцы маладых спецыялістаў бібліятэчнай справы, шчодро дзелячыся досведам і глыбокімі ведамі. Ініцыяваўшы стварэнне ў 1944 г. бібліятэчнага факультэта Мінскага педагагічнага інстытута, цягам 7 гадоў ён сумяшчаў кіраўніцтва галоўнай бібліятэкай краіны з пасадай загадчыка кафедры, да 1957 г. займаўся выкладчыцкай дзейнасцю. З успамінаў В. Дышыневіч: “Як загадчык заснаванай ім кафедры бібліятэказнаўства і бібліяграфіі МДПІ, ён марыў, каб студэнты авалодвалі дзвюма замежнымі мовамі. Увогуле ж ён шмат рабіў для якасці гуманітарнай адукацыі студэнтаў: запрашаў для чытання лекцый вядучых выкладчыкаў з БДУ, Інстытута замежных моў...” [11, с. 70].

Пра незвычайны лектарскі талент І. Сіманоўскага пісала Г. Грышына: “Лектарам ён быў вельмі своеасаблівым. Ведаеце, калі чалавек літаральна перапоўнены ведамі, ён пераскоквае з адной тэмы на іншую, усё атрымліваецца ў яго сумбурна; назаве адну тэму, чытае іншую, увогуле гаворыць пра ўсё адразу. Я пісала ўсё, што гаварыў Сіманоўскі. І неспасціжым чынам потым усё неяк само сабой сістэматызавалася і раскладвалася ў памяці па палічках” [11, с. 58].

Іосіф Бенцыянавіч быў шматграннай асобай. Таленавіты кіраўнік, навуковец і выкладчык, ён усё жыццё застаўся верны літаратуры, глыбока адчуваў і любіў сапраўдную паэзію. Аўтарству І. Сіманоўскага належыць мноства паэтычных перакладаў на рускую і беларускую мовы з Г. Гейнэ, Э. Верхарна і іншых. Перастварэнні публікаваліся ў найбуйнейшых саюзных і рэспубліканскіх выданнях (“Літаратурная газета”, “Літаратура і мастацтва” і інш.).

“Унікальная асоба”, “незвычайна эрудыяваны”, “суровы і незразумелы”, “чалавек, бязмежна захоплены кнігай”, “бібліятэкар-летуценнік”, “аскет, здольны на самаахвяраванне дзеля любімай справы, дзеля бібліятэкі” – далёка не поўны пералік характарыстык І. Сіманоўскага сучаснікамі.

Амаль сорак гадоў Іосіф Бенцыянавіч быў дырэктарам галоўнай бібліятэкі краіны. На час яго працы выпала шмат няпростых перыядаў развіцця ўстановаў: арганізацыя і станаўленне, узвядзенне першага спецыялізаванага будынка, ваеннае ліхалецце і аднаўленне страчаных фондаў. Ён стаў пачынальнікам беларускай нацыянальнай бібліяграфіі і бібліятэчнага краязнаўства. Усё жыццё, творчыя сілы І. Сіманоўскага былі аддадзены служэнню бібліятэчнай справе.

27 ліпеня 1961 г. Іосіф Бенцыянавіч пакінуў пасаду дырэктара, а 8 кастрычніка 1967 г. яго не стала.

Заслугі І. Сіманоўскага адзначаны дзяржаўнымі ўзнагародамі: ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга БССР і СССР (1932, 1949), медалём “За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне 1941–1945 гг.” (1946), тройчы Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР (1957, 1961, 1962), знакам Міністэрства культуры СССР “За выдатную працу” (1957), знакам ЦК прафсаюза работнікаў культуры (1961), званнем “Заслужаны дзеяч культуры Беларускай ССР” (1957).

“Сіманоўскі быў грандыёзнай фігурай. І ён зрабіў для нашай бібліятэкі і для бібліятэчнай справы столькі, колькі ніхто да яго не рабіў, ды, верагодна, і не зможа зрабіць у будучыні” (Г. Грышына).

Пераклад з рускай мовы.

Спіс літаратуры

1. **Ватаці, Н.** 40 лет на библиотечной работе / Н. Ватаці // Национальный архив Республики Беларусь (НАРБ). – Ф. 546. Оп. 2. Д. 97. Л. 117–121.
2. **Гумилев, Н.** Сочинения : в 3 т. / Н. Гумилев. – М. : Худож. лит., 1991. – Т. 3: Письма о русской поэзии / [подгот. текста, примеч. Р. Д. Тименчика]. – 428 с.
3. **Захарова, Т. М.** Старонкі творчай біяграфіі Іосіфа Бенцыянавіча Сіманоўскага : па матэрыялах з асабістага архіва і літаратурных публікацыях / Т. М. Захарова // Бібліятэчны веснік : зборнік артыкулаў / Нац. б-ка Беларусі. – Мінск, НББ : 2012. – Вып. 4. – С. 143–148.
4. **Работа с читателями** : учебник : [для библиотеч. ин-тов] / М-во культуры РСФСР ; Глав. упр. учеб. заведений и кадров. – М. : Сов. Россия, 1961. – 239 с.
5. **Сахаров, В. Ф.** Междубиблиотечный абонемент и заочный абонемент. Фонд Симановского И. Б. : лекции для студентов заочного отделения по курсу “Библиотечное ведение” / В. Ф. Сахаров. – Ленинград, 1953. – 30 л.
6. **Симановский, И. Б.** Библиографическое дело в БССР / И. Б. Симановский. – Минск, 1928. – С. 139–144.
7. **Симановский, И. Б.** Библиография и задачи научного библиотечного строительства : тезисы к докладу / И. Б. Симановский // 1-й Всероссийский библиографический съезд : (доп. тезисы к докладам) : ком. по созыву 1-го Всерос. библиограф. съезда. – М., 1925. – С. 7–9.
8. **Симановский, И. Б.** Развитие библиотечного дела в БССР, его итоги и перспективы к 40-летию Великой Октябрьской социалистической революции / И. Б. Симановский // 40 лет библиотечного строительства в СССР : докл. науч. конф., Москва, 23–26 дек. 1957 г. / Гос. б-ка СССР ; под ред. Ф. С. Абрикосовой. – М., 1958. – С. 191–286.
9. **Симановский, И. Б.** Система государственных библиотек СССР и формы их кооперации / И. Б. Симановский // Труды второй Всероссийской конференции научных библиотек (Ленинград, 3–9 дек. 1926 г.). – Ленинград, 1927.
10. **Служебное письмо архитектора Г. Лаврова** в Государственную плановую комиссию Белорусской ССР о проекте здания Белорусской государственной библиотеки : не позднее 31 июля 1929 г. // НАРБ. – Ф. 31. Оп. 1. Д. 257. Л. 49–51. Копия.
11. **С любовью о библиотеке** : История б-ки в воспоминаниях : к 80-летию Нац. б-ки Беларуси / авт.-сост. : Л. М. Михальчук, Л. И. Курилина. – Минск : НББ, 2002.

